

СТАНОВИЩЕ

от д-р Славия Георгиева Бърлиева,

професор в Кирило-Методиевския научен център при

Българската академия на науките,

по материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в направление 2.1. **Филология**, за нуждите на секция „Кирило-Методиеви извори и традиции“ на КМНЦ – БАН

Представям настоящото становище като член на Научното жури, назначено със заповед № 19/13.2.2019 г. на Директора на КМНЦ. В конкурса за длъжността "професор", обявен на 14.12.2018 г. (ДВ, бр. 104) за нуждите на КМНЦ-БАН, участва като единствен кандидат **доцент д-р БОЙКА ПЕТРОВА МИРЧЕВА**

Представеният от доц. д-р Бойка Петрова Мирчева комплект материали е в съответствие с изискванията на ЗРАСБ (чл. 19) и правилниците на МОН, БАН и КМНЦ при БАН. На научното жури са предоставени 31 публикации, създадени и отпечатани след хабилитацията на кандидатката като доцент през 2006 г. Между тях са 1 монография (416 с.), която не е представяна като труд в досегашните процедури на авторката и една новоотпечатана книга, представена като основен хабилитационен труд в настоящия конкурс.

Професионалната биография на доц. д-р Бойка Мирчева съдържа категорични аргументи за успешното ѝ участие в конкурса за професор в перспективата на тематиката „Славянски кирило-методиевски извори“. Тя е надградила своята специалност „Българска филология“ с кандидатска дисертация в областта на старобългарската песенна поезия и хабилитационен труд, посветен на оригиналната славянска химнография. Тези изследвания намират продължение в последващи статии и студии, предизвикали интерес и оживена полемика – напр. Службата за Константин – Кирил (№ 6, 11, 21, 24 от Списъка на публикациите),

където са изтъкнати съществени факти за историята на текста на този важен кирило-методиевски извор. Към химнографските приноси на Б. Мирчева принадлежи и публикуването на два познати, но назидавани преписи на Канона за Въведение на св. Богородица, както и текстологичното проучване на целия канон (№ 10); тук принадлежи и нейното изследване върху Службата за Климент Охридски и по-конкретно върху лексиката на творбата. Мирчева изолира 310 лексеми в общо 770 словоупотреби и съставя важния Речник – индекс на старобългарската служба на св. Климент Охридски (№ 28, 29).

Един значителен кръг изследвания от периода след хабилитацията си, доц. Мирчева е посветила на култа към св. Еразъм Формийски/Лихнидски и неговото място в религиозната култура на Балканите. Тя проучва връзката на славянското Житие и мъчението на св. Еразъм, и на неговата служба с латинската и гръцката текстова традиция и свързването на култа му с този на св. Седмочисленици, при което той се явява заместител на св. Горазд (№ 5, 8 и др.).

Особено важни в перспективата на изследователската парадигма на Кирило-Методиевския научен център са археографските проучвания на кандидатката - като се започне от подготовката на „Предварителен списък на изворите за Кирил и Методий и техните ученици“, излязъл от печат през 1987 и се стигне до уникалния «Опис на преписите на славянските извори» (№ 1, 2017). Дори само сравнението на изходните данни, с които започва работата на Мирчева (21 славянски извора и 175 преписа) с резултатите в нейния "Опис" (47 извора и 1148 преписа), дава представа за огромния принос на нейните археографски изследвания. Данните, включени в него, го правят инструмент "sine qua non" при подготовката на критическото издание на изворите, въпреки неизбежните при този тип работа непълнота и липси. Изработената генеалогична карта на славянските преписи, съчетана с възможностите на дигиталната хуманитаристика, без съмнение ще бъде допълнително преимущество на този инструмент.

Основният акцент на представените в конкурса съчинения на доц. Мирчева е свързан с темата за един от важните и силно проблематични славянски

кирило-методиевски извори – краткото житие на Константин-Кирил, по-често наричано Успение Кирилово. Като **хабилитационен труд** е представен монографията „Успение Кирилово в южнославянската православна традиция“ (2019), придружена от няколко предхождащи я статии по темата.

Конкретният повод за започване на изследването върху Успение Кирилово е необходимостта от идентифицирането на преписите на съчинението, съхранявани в Научния архив на БАН при съставянето на метаданните за нуждите на дигиталното хранилище на КМНЦ. В монографията се представят 12-те известни преписи на съчинението с цел "да се съберат, изследват и издадат всичките му познати преписи, поместени в различни типове кодекси и да се оформи пълна картина на текстовата история на Успение Кирилово в контекста на литературната и културната история на Балканите." Авторката предлага добре структурирана схема на изследването – на отделните преписи, на текстологичните им особености, датировката на паметника и неговото отношение към други кирило-методиевски извори. Тя скрупулъзно цитира заключенията на предшестващите я изследователи, но трябва да се отбележи, че сегментирането на изследвания текст в малки пасажки, които се разглеждат в един или друг контекст, предизвиква доста повторения и утежнява проследяването на изводите, които прави Б. Мирчева. Разглеждайки текстологичните и лексикални различия на преписите, тя ги разделя в две групи, описвайки характеристиките им във връзка с ареала на възникването им от една страна, а от друга – с функционирането им в различни богослужбни сборници. Мирчева се присъединява към мнението, че Успение Кирилово принадлежи към корпуса агиографски творби, формирали пантеона на Второто българско царство след възстановяването на Българската патриаршия през 1235 г. В тази част от изследването са включени и сведения за няколко житийни текста, част от търновския агиографски цикъл, които се подчиняват на аналогични тенденции като Успението, но без конкретна връзка с него. Авторката тълкува появата му в перспективата на подчертаване на приемствеността с Първата българска държава и защита на православието в епохата около Лионската уния. В подобен аспект са

интерпретациите, които тя представя в приложението към първата част на своя труд, където са изследвани дарителските приписките към някои от молдавските преписи на Успение Кирилово. Освен че представлява задълбочено просопографско изследване за представители на молдавската светска и църковна йерархия, то показва проучвания кирило-методиевски извор и във функцията му на аргумент, утвърждаващ православието в сложната обстановка на молдовския XVI-XVII в.

Втората част на монографията съдържа публикуваните поотделно преписи на Успение Кирилово в квази-факсимилна транскрипция, което дава на ползвателите на изданието възможност за широк кръг изследвания. Като цяло монографията покрива изискванията на процедурата на конкурса за длъжността "професор" по направление 2.1. Филология.

Много силен аргумент в подкрепа на кандидатурата на Б. Мирчева е внушителния списък на забелязани цитати на нейни трудове. При цялата условност на използването на цитатите като наукометричен показател в хуманитаристиката, трябва да се отбележи, че идентифицираните около 260 цитата на публикациите на доц. Мирчева показват значително и продуктивно влияние върху българската и чуждестранната палеославистика. Те я окачествяват като международно разпознаваем учен със стабилен авторитет – това личи и от многобройните ѝ участия в международни научни конференции и в авторитетни международни научни колективи.

Тъй като настоящият конкурс се отнася до длъжност в КМНЦ, бих желала да подчертая значимостта на работата на Бойка Мирчева в тази научна институция, където работим заедно повече от три десетилетия – като колеги, съавтори, ръководители и съмишленици. Извън неоспоримите ѝ научни приноси трябва да бъдат изтъкнати нейните качества на преподавател (тя участва в обучението на чуждестранните специализанти и докторанти в КМНЦ), както и на компетентен редактор на научни издания. Не може да не бъде отбелязан и духът на добронамерена колегиалност, който тя внася в Центъра.

Гореизложеното ми дава увереност да дам своето положително становище за избирането на доц. д-р Бойка Мирчева на длъжността "професор" по професионално направление 2.1. Филология в КМНЦ при БАН и да призова уважаемите колеги – членове на Научното жури в настоящия конкурс, да сторят същото.

Проф. д-р Славия Бърлиева

София,

30 април, Светли понеделник 2019 г.